

บทที่ 1:

บทนำ

การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ผลของการใช้วิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ (The Effects of Budgeting Patterns on the Operation of Commercial Banks) เพื่อเป็นการศึกษาและค้นคว้าทั้งทางด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติงานอื่น เกี่ยวกับวิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยมีมูลเหตุจูงใจมาจากภาวะการแข่งขันด้านการบริหารงานธนาคารพาณิชย์ มีเป็นจำนวนมาก นับตั้งแต่ธนาคารพาณิชย์ไทย (Banks Incorporated in Thailand) ด้วยกัน และสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ (Banks Incorporated Abroad) ตลอดจนบริษัทการเงินต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้าและต้องใช้เทคนิคอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นที่แน่ใจในเรื่องการควบคุม และก่อให้เกิดผลดีด้านการประสานงาน การบริหารงานที่จะก่อให้เกิดกำไรได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยการวางแผนโดยงบประมาณ¹ และงบประมาณที่ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยนำมาปฏิบัติก็มีด้วยกันหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบที่ได้นำเอาแนวความคิดและวิธีการที่ดี เค้นจากตำราของต่างประเทศ มาแก้ไข ปรับปรุงและดัดแปลงให้เหมาะกับโครงสร้างขององค์กรและสภาพแวดล้อมในประเทศไทย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเฉพาะวิธีการงบประมาณของธนาคารพาณิชย์เท่านั้น ส่วนการนำไปดัดแปลงใช้กับธุรกิจประเภทอื่น ๆ ก็สามารถทำได้ด้วยวิธีเดียวกัน เพียงแต่ปรับให้เข้ากับวิธีการดำเนินงานของแต่ละประเภทธุรกิจเท่านั้น

¹Glenn A. Welsch, Budgeting; Profit - Planning and Control, (Engle Wood Chiffs N.J. : Prentice, Hall Inc., 1957), pp.3.

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า เรื่อง ผลของการใช้วิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ มีดังนี้ คือ.-

1. เพื่อศึกษาและค้นคว้าทางด้านทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ที่ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้นำมาปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ วิธีการงบประมาณแบบเก่า (Traditional-Type Budgeting) และวิธีการงบประมาณฐานศูนย์ (Zero - Base Budgeting) เป็นต้น

2. เพื่อศึกษาและค้นคว้าทางด้านกรปฏิบัติงานจริง ๆ เกี่ยวกับวิธีการงบประมาณดังกล่าวของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและประโยชน์ที่จะได้รับจากการที่ธนาคารพาณิชย์นำเอาวิธีการงบประมาณแต่ละรูปแบบมาใช้ในการปฏิบัติงานธนาคาร

ขอบเขตของการศึกษา

เพื่อเป็นการจำกัดขอบเขตของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้กระชับรัดกุมและอยู่ในวงจำกัดอันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าให้ละเอียดและตรงจุดที่ต้องการ จึงกำหนดขอบเขตและจุดมุ่งหมายไว้กว้าง ๆ ดังนี้.-

ก. สาระสำคัญของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ภาคด้วยกัน คือ.-

1. ภาคทฤษฎี ในภาคนี้จะศึกษาถึงวิธีการงบประมาณแบบเก่า (Traditional - Type Budgeting) และวิธีการงบประมาณฐานศูนย์ (Zero - Base Budgeting) ตามหลักการในตำรา

2. ภาคปฏิบัติ ในภาคนี้เป็นการศึกษาถึงการนำเอาวิธีการงบประมาณที่ได้ศึกษามาในภาคทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยโดยจะแบ่งการพิจารณาเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ.-

2.1 ธนาคารพาณิชย์ไทย (Banks Incorporated in Thailand) จะแบ่งการพิจารณาออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ อีก 3 กลุ่ม โดยถือจำนวนสินทรัพย์ทั้งหมด (Total Assets) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งดังนี้.-

- 2.1.1 ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่
- 2.1.2 ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลาง
- 2.1.3 ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก

2.2 สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ (Banks Incorporated Abroad)

ข. การศึกษาและค้นคว้าในเรื่องนี้จะเน้นเฉพาะวิธีการงบประมาณของธนาคารพาณิชย์เท่านั้น ไม่รวมถึงธนาคารออมสิน, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารอาคารสงเคราะห์ ทั้งนี้เพราะเนื่องจากธนาคารทั้ง 3 นี้ มิได้เกี่ยวข้องกับพาณิชย์โดยตรง¹

ค. สำหรับธนาคารพาณิชย์ไทยจะเน้นเฉพาะธนาคารพาณิชย์ในประเทศเท่านั้น คือ สำนักงานใหญ่, สาขาในนครหลวงและสาขาต่างจังหวัด ทั้งนี้จะไม่รวมสาขาในต่างประเทศ เพราะสาขาในต่างประเทศนั้นมีวิธีการปฏิบัติ, กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไปตามประเทศที่สาขาตั้งอยู่

ง. ขอความ ตลอดจนแนวทางของวิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้ามานี้มิได้เป็นวิธีการของธนาคารใดธนาคารหนึ่งโดยเฉพาะ และตัวอย่างที่ยกขึ้นมาประกอบการคำนวณนั้นก็ เป็นตัวแทนจากการสมมุติทั้งสิ้น

วิธีการศึกษาค้นคว้า

เนื่องจากวัตถุประสงค์สำคัญของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะศึกษาถึงวิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์ทั้งทางค่านิยมและปฏิบัติ จึงต้องทำการศึกษาและค้นคว้า

¹ปราโมทย์ องค์กรดี และจักรวาลวรรณ งามญาณ, "การจกอันคับธนาคารพาณิชย์ไทย ประจำปี 2520", วารสารบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 3 (กรกฎาคม - กันยายน 2521) : 124.

จากการปฏิบัติงานจริง ๆ และหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้.-

1. ศึกษาจากงานที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้ทราบถึงขั้นตอนในการดำเนินงาน, หลักของการปฏิบัติ, ประโยชน์ที่ได้รับตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น อันจะทำให้ผลสรุปเรื่องนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะหลักเกณฑ์ตามทฤษฎีบางครั้งนำมาปฏิบัติยาก จะต้องนำมาปรับให้เข้ากับโครงสร้าง, สถานการณ์และสภาวะแวดล้อมของธุรกิจธนาคารด้วย

2. ศึกษาและค้นคว้าจากตำราในห้องสมุด ทั้งห้องสมุดของมหาวิทยาลัย, ห้องสมุดของธนาคารแห่งประเทศไทย, ห้องสมุดแห่งชาติและที่สำคัญที่สุด คือห้องสมุดของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากเรื่องวิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์มีผู้เขียนไว้ไม่มากนัก เพราะแต่ละธนาคารต่างค้นคว้าในกรอบวิธีการทำงานของตนเองเท่านั้น ผู้เขียนจึงต้องค้นคว้าจากบทความ, เอกสาร, วารสาร ตลอดจนสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับธนาคาร ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

3. ข้อมูลบางส่วนได้จากการสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในวงการธนาคาร และผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ เพื่อให้ข้อมูลบางตอนกระจัดจ้าน โดยวิธีการสัมภาษณ์เฉพาะบุคคลดังกล่าวข้างต้น

ประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาวิทยานิพนธ์ เรื่องผลของการใช้วิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ จำแนกเป็น 4 ประการ คือ.-

1. ประโยชน์ต่อวงการศึกษ เพื่อให้ความรู้ทางด้านวิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์ที่ใช้ปฏิบัติกันอยู่ได้ เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางแก่ผู้ที่สนใจศึกษาทางด้านนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ทั้งเพื่อประกอบการศึกษาและการนำทฤษฎีไปใช้เพื่อการปฏิบัติงาน

2. ประโยชน์ต่อธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาผลของการใช้วิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์โดยตรง ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จึงเป็นธุรกิจที่น่าจะได้รับประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มากที่สุด เพราะสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารงานโดยเลือกวิธีการงบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสมกับขนาดและความสามารถของแต่ละธนาคาร

3. ประโยชน์ต่อธุรกิจอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารออมสิน, ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร, ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ตลอดจนบริษัทเงินทุนต่าง ๆ ที่ประกอบธุรกิจ ประเภทที่คล้ายคลึงกัน สามารถนำวิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ มาปรับปรุงใช้ได้อย่างสะดวก เพราะวิธีการดำเนินงานตลอดจนโครงสร้างขององค์การคล้ายกับธนาคารพาณิชย์มากอยู่แล้ว ส่วนธุรกิจอื่นนอกจากที่กล่าวแล้วหรือหน่วยงานของรัฐ แม้ว่าโครงสร้างขององค์การจะแตกต่างกันบ้าง ก็สามารถนำหลักการและวิธีการปฏิบัติไปปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนได้

4. ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ หากธนาคารพาณิชย์หรือธุรกิจอื่นสามารถนำหลักการของวิธีการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาไปใช้ให้เกิดผลในการปฏิบัติงานแล้ว ย่อมทำให้การใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจทุกประเภทไม่ว่าจะเป็น เงินทุนหรือแรงงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยลดความสูญเสียเปล่าทางเศรษฐกิจได้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย